

Forfatter: Møller, Poul Martin

Titel: Skrifter i Udvalg

Citation: Møller, Poul Martin: "Skrifter i Udvalg", i Møller, Poul Martin: *Skrifter i Udvalg*, udg. af HANS BRIX ; SOPH. MICHAËLIS ; CARL S. PETERSEN ; POUL TUXEN , 1930, s. 252.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-moeller01val-shoot-idm140426997054176.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Skrifter i Udvalg

EN UFULDENDT NOVELLE

Efter at Poul Møller, vistnok allerede inden Udgangen af Aaret 1822, havde standset Nedskrivningen af sin historiske Roman, synes der at være gaaet nogen Tid, før han overvandt den naturlige Uvilje ved at vende tilbage til det afbrudte Arbejde. Først i Efteraaret 1823 har han efter al Sandsynlighed begyndt at arbejde paa Novellen, det tredje og sidste Trin i Udførelsen af den længe nærrede Plan til Fortællingen »En dansk Students Eventyr«. Hermed stemmer det, at den Oplevelse, der i dette Efteraar satte hans Sind i Bevægelse (se Anmærkningen til S. 58), synes at have efterladt sig Spor i det ny Arbejde, og at Poul Møller i et, ogsaa i denne Udgave optaget, »Brev til Fru G.«, der er fra denne Tid, udtaler netop den Anskuelse om historisk Digtning og Virkelighedsskildring, som har bevæget ham til at omdanne den historiske Roman til en moderne Novelle. Arbejdet er vistnok gaaet rask fra Haanden under en oplivende Følelse af Frihed og Sikkerhed, hvoraf man vil faa et levende Indtryk blot ved at sammenligne Romanens første Side med Novellens - saaledes at Forfatteren²⁵³ i Foraaret 1824 i Studenterforeningen kunde oplæse de tre første Kapitler af sit Værk som fuldt færdige til Offentliggørelse. Scenerne paa Ravnshøj formodes af Thaarup at være blevne til efter Oplæsningen og vistnok umiddelbart efter denne. Thi i Foraaret 1824, da en Oversættelse af Homer bebudedes til Udgivelse af en anden, besluttede Poul Møller at anvende al sin Tid paa sin Oversættelse af de første seks Sange af Odysseen, der udkom Aaret efter, og da han atter fik Hænderne fri for dette Arbejde, var han travlt optagen af anden Gærning. Fuldendelsen af Novellen blev derfor stadig opsat, men var endnu ikke ganske opgivet. Da han rejste til Norge i Sommeren 1826 som Lektor i Filosofi ved Kristiania Universitet, var det hans Ønske, at han til Julen kunde udgive et Bind Poesi, hvori den færdige Novelle skulde have Plads; i et Brev til ham fra dette Efteraar, spørges der til »den krøllede Frits«, og imellem hans Aforismer fra denne Tid findes et Par Bidrag til Licentiatens Karakteristik. Men efterhaanden som Poul Møller kom dybere ind i det filosofiske Studium, der fra nu af blev hans Livs Gærning, mistede han Lysten til digterisk Produktion og opgav vistnok Haabet om nogensinde at faa sin Studenterhistorie færdig. Naar hans Venner efter hans Hjemkomst fra Norge spurgte til Novellen, som ved Oplæsningen havde vakt en overordentlig Interesse, plejede han at svare, at den var bleven brugt til »at riste Sild i«. Efter hans Død skal da ogsaa Manuskriptet være bleven fundet i en saadan Uorden, at Chr. Winther, der ikke havde Tid og Taalmodighed til at skaffe Orden til Veje og tillige nødtigt vilde udgive noget ufærdigt²⁵⁴ af sin Broders Efterladenskab, lod det henligge ubenyttet. Først Chr. Thaarup lykkedes det at bjærge af dette Arbejde, hvad der endnu kunde reddes fra Forglemmelsen. Ved hans Fortjeneste foreligger nu Forfatterens Haandskrift ordnet og let tilgængeligt og bestaar af 2½ unumererede Ark (= 1. Kapitel med Undtagelse af »Licentiaten«) og en Række fra 1-10 numererede Ark (= 2.-4. Kapitel), hvoraf dog den første Halvdel af Nr. 7 og hele Nr. 9 mangler. Hertil kommer saa Nr. 11, Kladder og unumereret, Renskrift af »Licentiaten«. I et 3. Bind af den første Udgave af de Efterladte Skrifter blev da Haandskriftet trykt og Hullerne udfyldte ved Udgiverens Gisninger. Hertil er i anden Udgave kommet et »Anhang til Novellen«, der foruden Udtog af Romanen og Talen om Poeters Mangfoldighed indeholder Udgiverens Antydninger til Fortællingens rimelige Fuldstændiggørelse.

Sammenligner man Poul Møllers Fortælling paa dette Trin med de to tidligere Stadier, vil man se, at Forfatteren ved atter at aftage den historiske Farve og bortskære de historiske Tildigtninger har ført sit Arbejde tilbage til det første Udkast. Ved Overgangen fra det romantiske Stadium udgaar alle de historiske Personer uden at efterlade sig Spor i Novellen; Harpespillermotivet opgives som formentlig mindre passende i det 19. end i det 16. Aarhundrede; Scenerne paa Kragerupgaard er udeladte eller udsatte til et senere Tidspunkt: noget af Kragerups Karakter genfindes maaske hos Forpagteren, der ligner ham af Udseende, og Mølleren, der har udviklet sig af hin »Vildmand, der omfavner Helten, fordi han ryster Æbler ned i Hovedet paa²⁵⁵ Folk«, men iøvrigt efter sin Plads i Fortællingen er den samme som Udkastets Sognefoged, Romanens Ladefoged. Hans Datter, den ulykkelige Nonne, er Møllers Marie, der har faaet sin særegne Farve af Poul Møllers fjendtlige Opfattelse af Hovedstadens æstetiske »Quindelighed«. Endelig er det i Licentiaten og den teologiske Kandidat Jens Hansen lykkedes Forfatteren at levendegøre de to i Udkastene skitserede Figurer: Pedanten og Slotskapellanen Jens Madsen (= den formodede formfulde Person i A).

Denne gennemgaaende Overensstemmelse imellem Arbejdets tre Stadier gør det muligt og forsvarligt at benytte de to første til Fuldstændiggørelse af det sidste, den - trods sin Fuldenhed i det enkelte - stadig ufuldendte Novelle En dansk Students Eventyr.